

Behandling av stora bettfel med ortognatkirurgi/ortodonti

Patientinformation från käkkirurgi och käkortotopedi, Käkkliniken, Universitetssjukhuset i Linköping

Information om behandling med tandreglering och käkoperation.

Behandlingen följer vanligtvis denna mall:

1. Konsultation, undersökning, information om behandling
2. Förbehandling
3. Tandreglering innan operationen 1 – 2 år
4. Operation samt efterföljande kontroller
5. Tandreglering efter operationen ½ – 1 år

1. Konsultation, undersökning och information om behandling

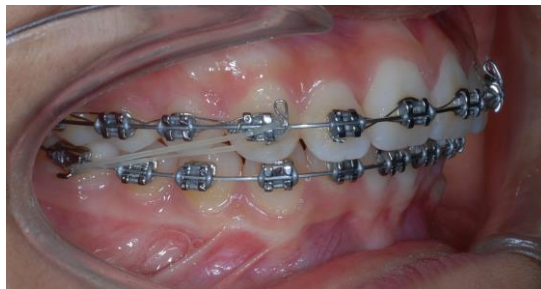
Innan behandling påbörjas görs en grundlig undersökning och därefter informeras du som patient om den planerade behandlingen. Vanligtvis gör du som patient tre besök hos käkkliniken innan själva behandlingen startar.

2. Förbehandling

- Eventuella kariesangrepp måste lagas hos din ordinarie tandläkare. Viktigt att du som patient är kariesfri innan tandställningsbehandlingen.
- God munhygien innan behandling påbörjas och under hela tiden behandlingen fortgår.
- Ta bort visdomständer.

3. Tandreglering innan operationen 1 – 2 år

- Syftet med tandregleringsbehandlingen är att flytta tänderna så att de passar ihop efter käkoperationen.
- Vanligtvis besöker man tandregleringsspecialisten var 6:e till 8:e vecka.
- Fastsittande tandställning i både över- och underkäken under hela behandlingsperioden, det vill säga före, under och efter operationen.

Risker med tandställning

Karies – hål i tänderna. Om man slarvar med tandborstning, småäter eller dricker för ofta kan man få hål i tänderna. När man tar bort tandställningen kan man då se vita fläckar på tänderna. De vita fläckarna finns runt området där metallplattorna har suttit. Dålig tandborstning kan också göra att tandköttet runt tänderna blir inflammerat, ömmar och blöder vid tandborstning.

Rotavkortning – det är inte ovanligt att tandrötterna blir något kortare än de var före behandlingen när tänderna förflyttas genom benet. Rotavkortning kontrolleras med röntgen under behandlingen. Blir rotavkortningen för stor kan det bli nödvändigt att pausa eller avbryta behandlingen.

Tandställning går sönder – Metallplattor lossnar eller tråd sticker ut i tandköttet. Hör av dig till din tandreglerare för åtgärd.

Andra risker med tandregleringsbehandling är *tillbakadraget tandkött* och *nervskada på tand*.

Tänk på det här när du har tandställning:

- Borsta tänderna noggrant

Det är viktigt att vara extra noga med tandborstningen när du har en tandställning. Matrester och beläggningar fastnar lätt, speciellt kring tandställningens bågar och fästen. Sköter du om dina tänder är det ingen risk för hål i tänderna på grund av att du har en tandställning. Borsta minst två gånger per dag och skölj även regelbundet munnen med fluor.

- Undvik småätande

För att minska risken för hål är det bra att undvika godis och minska på småätande och söta drycker mellan måltiderna.

- Du kan äta all mat men var försiktig när du äter hård mat såsom råa morötter, äpplen. Risk att tandställningen går sönder.
- Undvik att bita på pennor, naglar samt tugga tuggummi. Risk att tandställningen går sönder.

4. Operation samt tiden strax före och efter

Före Operationen

När den första delen av tandregleringen är klar kommer du att kallas till käkkirurg för undersökning och förberedelser innan operationen. Röntgen, blodprov och avtryck tas i samband med kirurgens undersökningar.

Dagen före operationen läggs du in på vårdavdelning på Universitetssjukhuset i Linköping. Där träffar du avdelningsläkare och sjuksköterska samt narkosläkaren. På avdelningen tas nya blodprover inför operationen.

Operationen sker i narkos. Det betyder att du som patient sover under tiden. Operationen sker inifrån munnen. Ibland opereras överkäken, ibland opereras underkäken. Ibland opereras både över- och underkäke. Om båda käkarna opereras görs det oftast vid samma tillfälle.

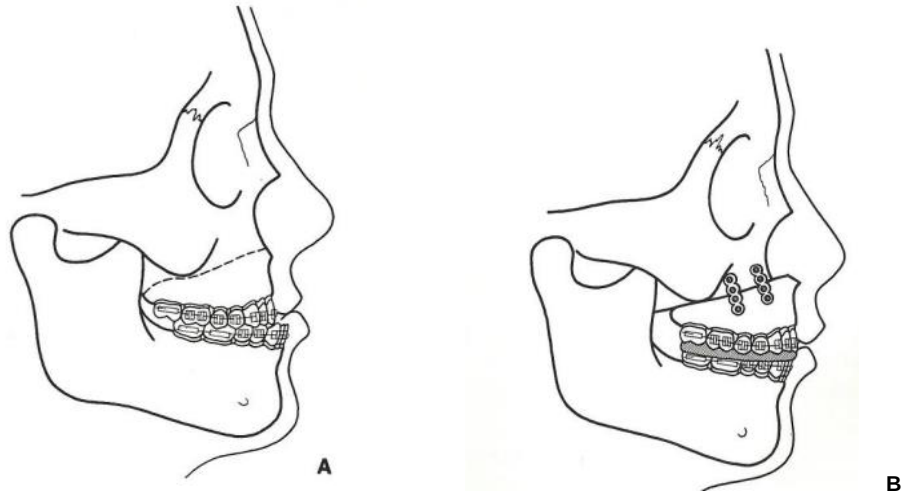
Sluta röka och snusa och undvik alkohol före och efter operationen

Det är viktigt att helt undvika tobak en tid före och efter operationen. Det gör att såren läker snabbare och att blodcirkulationen och konditionen förbättras så att du fortare återhämtar dig.

Det bästa är att sluta röka eller snusa helt, men om du inte klarar det så är det bra om du avstår från rökning/snusning helst åtta, men minst fyra veckor före operationen. Du bör också undvika att röka/snusa helst åtta, men minst fyra veckor efter operationen.

Undvik också att dricka alkohol fyra veckor före operationen och fyra veckor efter. Då minskar risken för komplikationer.

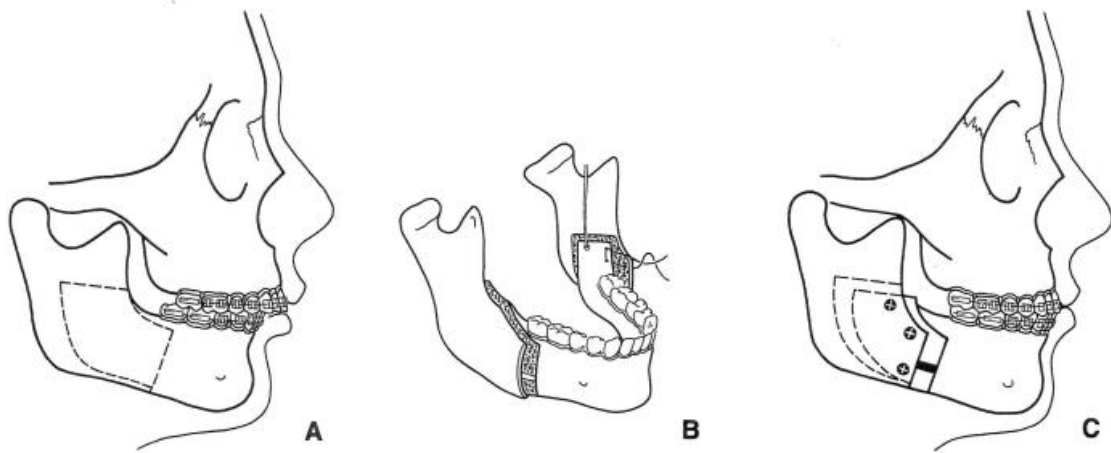
Överkäksoperation – så här går det till:

- Överkäken delas enligt skissen till vänster (A).
- Överkäken flyttas till förbestämd position (B).
- En plastskena som framställdes före operationen används av kirurgen för att hitta rätt bettläge.
- Käken skruvas fast i det nya läget med titanskruvar och titanplattor (B).
- Slemhinnan sys ihop.
- Operationen tar cirka 3 timmar.

Om överkäken ska flyttas nedåt uppstår en glipa där man lossat käken. I dessa fall måste man lägga in ben i glipan så att man ska få en bra och stabil läkning. Benet kan tas från höftbenskammen eller från underkäken. Kirurg beslutar varifrån benet tas om det blir aktuellt att fylla på med ben hos dig.

Underkäksoperation – så här går det till

- Underkäken delas snett, nära käkvinkeln, i en bakre och främre del (A, B).
- Den främre delen där tänderna sitter, kan nu flyttas i korrekt läge mot överkäken (B, C).
- En plastskena som framställdes före operationen används av kirurgen för att hitta rätt bettläge.
- Käken skruvas ihop med titanskruvar och/eller plattor på varje sida (C). Dessa skruvar läker in i skelettet och behöver därför inte tas bort.
- För att komma åt att skruva ihop delarna görs ett litet snitt i huden vid käkvinkeln.
- Operationssåren i munnen sys ihop.
- Operationen tar 2 – 3 timmar.

Efter operationen

Efter operationen kommer du först till uppvakningsavdelningen och därefter tillbaka till vårdavdelningen.

Du kommer att vara inlagd på sjukhuset 1 – 3 dagar efter operationen. Varje dag fram till utskrivningen från vårdavdelningen undersöks du av käkkirurg.

Efterkontroller. Veckorna efter operationen kommer du på flera inplanerade efterkontroller till käkkirurg och käkortoped. I samband med din operation kommer du att få detaljerad information angående uppföljande efterkontroller

Styggen i munnen tas bort efter cirka två veckor.

Smärta

Det är stor individuell variation på graden av smärta efter operationen beroende på flera faktorer, till exempel operationens längd och dess omfattning. Använd de smärtstillande tabletter som du blivit rekommenderad.

Svullnad

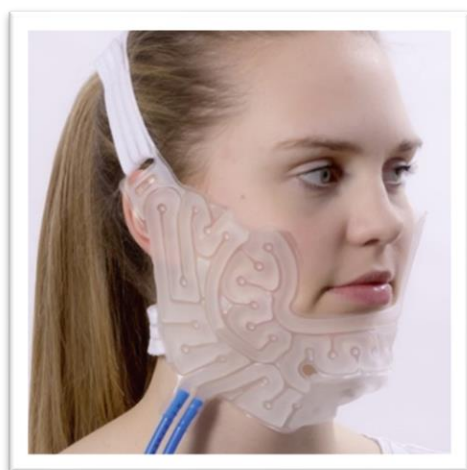

Bild på kylmask

I regel svullnar man upp mest under de första 2 – 3 dygna efter operationen. Svullnaden reduceras direkt efter operationen men kompressionstejp och kylmask.

Du får även medicin för att minska svullnaden (Kortison). Även blåmärken kan uppstå, dessa försvinner efter cirka två veckor.

Svullnaden minskar relativt fort under de första två veckorna efter operationen men en restsvullnad kan finnas kvar i några månader.

Blödning

Sällsynt problem, då du är inlagd närmaste dagen (dagarna) efter operationen åtgärdas eventuell blödning direkt.

Efterkontroller

Veckorna efter operationen kommer du på flera inplanerade efterkontroller till käkkirurg och käkortoped. I samband med operationen ges detaljerad information angående uppföljande kontroller.

Känsel

Efter en underkäksoperation får man vanligtvis nedsatt känsel i underläppen på ena eller båda sidorna som succesivt normaliseras. Det är inte ovanligt med viss permanent känselnedsättning. Vid operation i överkäken kan man få nedsatt känsel i tandköttet och i kinderna, vilket i regel normaliseras med tiden.

Sjukskrivning/fysisk aktivitet

Du sjukskrivs normalt cirka 3 – 4 veckor. Avseende fysisk aktivitet avråds du från träning de första två månaderna för att läkningen ska underlättas. Det går bra att göra mindre ansträngande aktiviteter såsom promenader.

Gummisnoddar

För att stabilisera käkarna, optimera läkningen och hjälpa dig att hitta ditt nya bitläge kommer du att ha gummisnoddar mellan tandställningen i över- och underkäken i upp till två månader efter operationen. Gummisnoddarna ska bytas varje dag.

Gummisnoddar kan tas loss och bytas i samband med måltid och när du rengör tänderna.

Mat

För att läkningen ska underlättas har du tuggförbud 6 – 8 veckor efter operationen. Första dagarna efter operationen gäller flytande föda. Därefter ska du så snart som möjligt övergå till mjuk mat som är så finfördelad att den kan sväljas utan att först behöva tuggas.

Munhygien

God munhygien är mycket viktigt för att främja läkning och minska risken för infektion. Under första veckan efter operationen ska du skölja med klorhexidinlösning (Corsodyl eller Hexident), så fort du kan ska du börja använda tandborste. När munhygien ska utföras kan gummisnoddarna avlägsnas.

Gapning

Under tiden med tuggförbud kommer din gapförmåga tillfälligt att minska, därför rekommenderas gapträning i samband med att du får börja tugga. Gapträningen bör utföras minst två gånger per dag till dess att gapförmågan har normaliserats. Instruktion kring gapträning ges vid efterkontroller.

5. Tandreglering efter operationen ½ – 1 år

Cirka två månader efter operationen fortsätter man med tandregleringen för att finjustera bettet. Det brukar ta 6 – 12 månader. I regel besöker du din tandregleringsspecialist som före operationen. När den fasta apparaturen i över- och underkäken avlägsnas kommer du att ha en ”eftertandställning” för att bibehålla tändernas position.

Efter att tandställningen tas bort

När behandlingen är klar tas tandställningen bort. Det går aldrig att garantera att tänderna inte ändrar läge efter en tandregleringsbehandling. Dels kan tänderna förflyttas tillbaka till liknande position som de stod innan behandlingen, dels förändras tändernas position under hela livet.

För att förhindra att tänderna ska ändras för mycket får du som patient tunna trådar limmade på baksidan av tänderna och en tunn plastskena som används på natten när du sover. Dessa hjälpmedel håller tänderna på plats.

Tunn plastskena

Tråd på tändernas baksida

För att tänderna ska flytta sig så lite som möjligt kan du behöva behålla dina trådar på baksidan av tänderna eller din plastskena under resten av livet. Om skenan inte används regelbundet (varje natt) kommer skenan inte längre att passa då tänderna ändrar läge.

När ett år har passerat efter operationen avslutas du från käkkliniken. Då kan du vända dig till din ordinarie tandläkare eller tandregleringsspecialist om du behöver hjälp med tråd eller skena.